

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

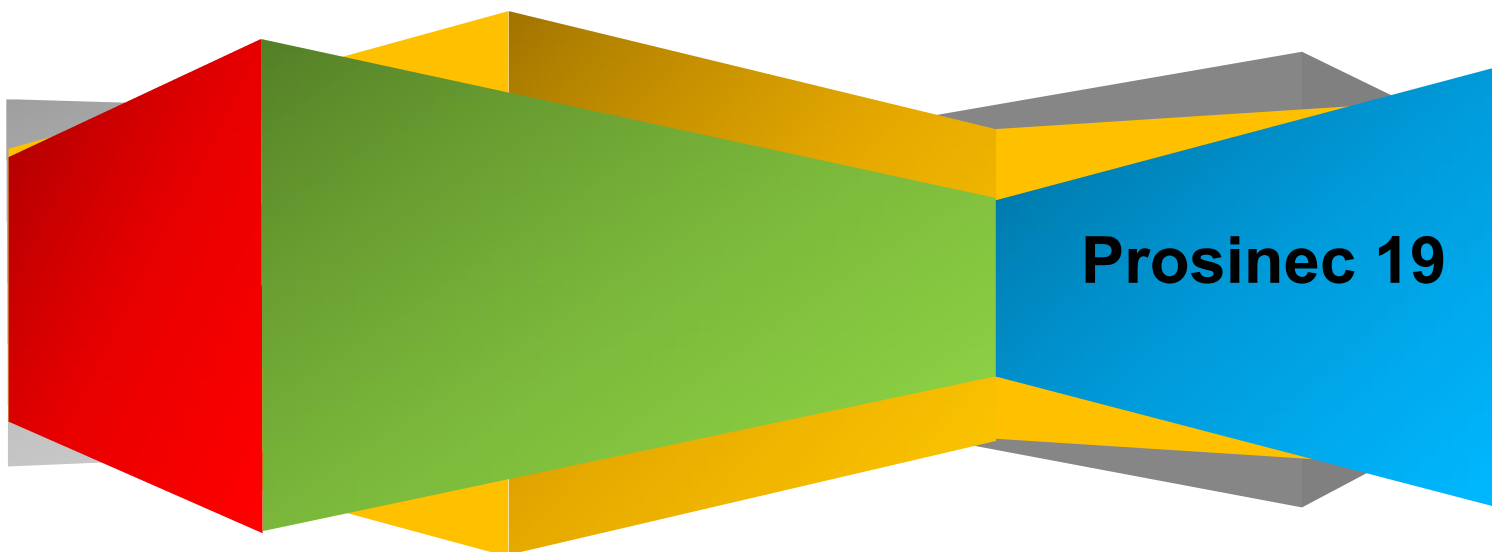
MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Agentura
pro sociální začleňování

Vstupní analýza v oblasti vzdělávání města Štětí

Zpracoval: Tým ASZ

Obsah

<i>Seznam použitých zkratk a vysvětlivky některých (místně) specifických pojmů</i>	<i>1</i>
1. ÚVOD A CÍL VSTUPNÍ ANALÝZY	2
2. CÍLOVÁ SKUPINA.....	2
3. ZÁKLADNÍ POJMY	3
3.1. SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ.....	3
3.2. ŠKOLSKÁ LEGISLATIVA	3
4. ANALYTICKÁ ČÁST.....	5
4.1. POPIS OBCE, JEJÍ DEMOGRAFICKÁ STRUKTURA A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY VE VZTAHU K SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ.....	5
4.2. STRUKTURA MÍSTNÍ VZDĚLÁVACÍ SÍTĚ	8
4.2.1. Předškolní vzdělávání.....	8
4.2.2. Základní školy	9
4.2.3. Střední školy	11
4.3. VOLNÝ ČAS (A SOCIÁLNÍ SLUŽBY).....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.
5. ZÁVĚR.....	13
<i>Seznam použité odborné literatury</i>	<i>14</i>

Seznam použitých zkratk

ASZ - Agentura pro sociální začleňování
AP - asistent pedagoga
IKV - inkluzivní a kvalitní vzdělávání
IVP - individuální vzdělávací plán
KPSVL - koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LMP - lehké mentální postižení
MPI - Místní plán inkluze
MŠ, SŠ, ZŠ - mateřská škola, také použito označení *škola*; střední škola, základní škola
MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO – nevládní nezisková organizace
NZDM - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP - Obec s rozšířenou působností
p. o. - příspěvková organizace
PO – podpůrné opatření
PPP - Pedagogicko-psychologická poradna
PŠD – povinná školní docházka
RVP PV a RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a pro základní vzdělávání
SLDB - Sčítání lidu, domů a bytů
SPC - Speciálně pedagogické centrum
SPSZ - Strategický plán sociálního začleňování
SVL - sociálně vyloučená lokalita/lokality
SVP - speciální vzdělávací potřeby
SZ - sociální znevýhodnění
ŠA - školní asistent
Šablony - Šablony pro MŠ a ZŠ - podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování
ŠZ – Školský zákon - Zákon č. 178/2016 Sb.
ULK – Ústecký kraj

1. Úvod a cíl vstupní analýzy

Tato analýza vznikla v rámci Individuálního projektu systémového Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami. Cílem projektu je rozvoj inkluzivního a kvalitního vzdělávání (IKV) v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami (SVL) a zvýšení obecně nízké úrovně inkluze a kvality vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v SVL. Projekt se zaměřuje na zvýšení úrovně porozumění, připravenosti a podpory v území pro vzdělávání dětí a žáků/žákyň se speciálními vzdělávacími potřebami, na podporu a rozvoj koordinace spolupráce a komunikace zřizovatelů, školských zařízení, neziskových organizací, rodičů a dalších aktérů. Projekt přispívá k rozvoji místní vzdělávací sítě ve smyslu integrace problematiky IKV do praxe škol a školských zařízení. Naplňováním strategického plánu zaměřeného na IKV dochází k zajištění rovného přístupu všech občanů ke vzdělávání a tím k prevenci dalšího sociálního vyloučení a s ním spojených projevů rizikového chování. Celý koordinační proces zaměřený na IKV v souladu s Koordinovaným přístupem k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) pomáhá mimo jiné koncentrovat finanční prostředky, které budou využity k dosažení strategických cílů identifikovaných v oblasti IKV.

Cílem analýzy je popsat stav a připravenost místní vzdělávací soustavy obcí zapojených do KPSVL pro zavádění inkluzivního vzdělávání a zvýšení úrovně inkluze a kvality vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v SVL. Na základě dat obsažených v analýze pak můžou svoji činnost rozvíjet lokální konzultanti, metodici a konzultanti inkluzivního vzdělávání pro danou obec, kterým slouží také jako podklad k revizi Místního plánu inkluze ve vzdělávání (MPI), či podklad pro evaluaci. Analýza by měla být považována za prvotní dokument mapující situaci ve vzdělávání na území města Štětí. Data v této analýze nejsou konečná, slouží pro základní orientaci v problematice v daném místě. Na podnět aktérů z cílové skupiny a členů pracovní skupiny ke vzdělávání může být tato analýza doplněna o další potřebná data.

Vstupní analýza byla zpracována formou desk research, analýzou primárních a sekundárních dat. Hlavním podkladem pro její zpracování byla data z výkaznictví za školní rok 2019/2020 a výročních zpráv. Konečná podoba analýzy je výsledkem samostatné práce výzkumné pracovnice a práce konzultantky inkluzivního vzdělávání při tvorbě MPI.

2. Cílová skupina

Projekt IKV v SVL je primárně zaměřen na podporu pozitivních vzdělávacích strategií v daných oblastech a odstraňování bariér bránících dětem ze SVL při vstupu do hlavního vzdělávacího proudu. Hlavní cílovou skupinou jsou instituce, hrající nezastupitelnou roli ve vzdělávacím procesu – mateřské, základní a střední školy, jejich ředitelé a pedagogičtí pracovníci. Současně to jsou instituce, které se na chodu škol podílejí – zřizovatelé (městské a krajské úřady), školská poradenská zařízení a dále pak instituce, které se školami často spolupracují, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, NNO, NZDM, ZUŠ a další subjekty.

Druhou a neméně významnou část cílové skupiny tvoří děti a mládež stížená či ohrožená sociálním vyloučením, kterým hrozí, že nebudou zařazeny do hlavního vzdělávacího proudu a spolu s nimi pak i jejich rodiče či zákonní zástupci.

3. Základní pojmy

3. 1. Sociální vyloučení

V materiálu ASZ se uvádí, že „sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučení ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.)“ (Švec, 2009: 7). Podle toho, v jakých oblastech k vyloučení dochází, mluvíme o různých dimenzích sociálního vyloučení. Nejvýrazněji jsou pocíťovány prostorová a ekonomická dimenze vyloučení, ty jsou vzápětí následovány kulturním, politickým a sociálním vyloučením v užším smyslu, které se týká především kvality a kvantity vztahů a sociálních interakcí. Tyto dimenze se doplňují a kumulují a člověk čelící sociálnímu vyloučení se propadá do stále větší chudoby a izolace. Důležitou dimenzí je vyloučení symbolické, které často stojí na začátku prostorové segregace nebo ho přinejmenším ospravedlňuje. Stigmatizace většinovou společností umocňuje všechny zmíněné dimenze a znemožňuje dotčené skupině se z izolace vymanit vlastními silami.

3.2. Školská legislativa

V této analýze hovoříme o školním vzdělávání, které se odehrává dle školního kurikula, je považováno za „povinné“ a je legislativně ukotveno ve sbírce zákonů. Především jde o:

- Zákon č. 178/2016 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. („školský zákon“),
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, znění platné od 12. 1. 2016.

V kontextu projektu IKV je pro nás relevantní průběh vzdělávání v mateřských školách, základních školách a středních školách, souhrnně budeme používat termín „škola“. Dle legislativy je v ČR školní docházka povinná 9 let v základní škole a od školního roku 2017/2018 je navíc povinný rok předškolní přípravy od září následujícího po dosažení věku pěti let. V případě opakování ročníku může žák v ZŠ strávit 10 let, případně může požádat ještě o další rok prodloužení školní docházky. Naopak při opakovaných neúspěších může žák školu opustit předčasně v nižší než deváté třídě – v tom případě mluvíme o předčasném odchodu ze vzdělávání.

Od 1. září 2016 dochází dle novely školského zákona (Zákon č. 178/2016 Sb.) k nárokovatelné podpoře dětí s potřebou podpůrných opatření a jejich vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu. Předpokládá se, že Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) jsou dostatečně flexibilní a individualizované, aby se podle nich (za předpokladu zajištění podpůrných opatření) mohli bez větších obtíží úspěšně vzdělávat téměř všechny děti a žáci.

Nově se vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a činnost poradenských zařízení upravuje v následujících vyhláškách:

- Vyhláška 270/2017 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných,
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Do 1. 9. 2016 fungovaly v ČR vedle běžných základních škol i základní školy praktické, které byly určeny pro žáky s lehkým mentálním postižením (LMP), a do kterých tito žáci docházeli na základě posudku školského poradenského zařízení, nejčastěji speciálně pedagogického centra (SPC). Na těchto školách se vyučovalo dle Přílohy 2 RVP ZV upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. S platností novely Školského zákona byla tato Příloha zrušena a také tyto školy už vyučují podle RVP ZV (výstupy minimální doporučené úrovně). Dle Vyhlášky č. 27/2016 Sb. je momentálně vzdělávání žáků s LMP přednostně uskutečňováno **v běžné ZŠ**, pokud to podmínky jejich zdravotního stavu umožní, nebo **ve škole, třídě, oddělení nebo studijní skupině** zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Děti se závažnějším typem postižení: středně těžkým a těžkým mentálním postižením, a těžším fyzickým postižením, mohou být na základě posudku školského poradenského zařízení zařazeny do základní/střední školy speciální, které zůstávají beze změny.

Co se týká podpůrných opatření (PO), jsou automaticky nárokovatelná¹ na základě doporučení z PPP a SPC, které určí, na který stupeň PO má dítě nebo žák nárok a v jakém rozsahu. Novinkou je, že PPP nemusí škole sdělovat, jakou má dítě nebo žák diagnózu – tu se dozví jen rodiče a sami jí mohou, ale nemusejí škole sdělit. Škola dostává veřejnou část s doporučením, jak k žákovi přistupovat. PO mají různou podobu od Plánu pedagogické podpory v 1. stupni až po individuální vzdělávací plány (IVP), snížení počtu žáků ve třídě, či personální podporu asistentem pedagoga (AP). Mateřské a základní školy mají dále možnost využít prostřednictvím tzv. **Šablón** (výzva MŠMT, projekty zjednodušeného vykazování pro MŠ a ZŠ) navýšení svého personálu o školního asistenta (ŠA), určeného primárně na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem a v MŠ mohou navíc využít chůvu pro děti mladší tří let. Všechny tyto asistentské pozice fungují z jiných zdrojů a za různých podmínek. V MŠ a ZŠ ve Štětí mají určitou zkušenost se všemi jmenovanými podpůrnými opatřeními a také uvedeným podpůrným personálem.

¹ Problematická bývá někdy realizace PO a personálního posílení školního poradenského pracoviště buď v důsledku nemožnosti najít vhodného kandidáta na požadovanou pozici (třeba psychologa nebo asistenta pedagoga), nebo fyzické/prostorové omezení v situaci, kdy poradenské zařízení doporučí vzdělávání žáka s vyšším stupněm PO ve třídě s menším počtem žáků.

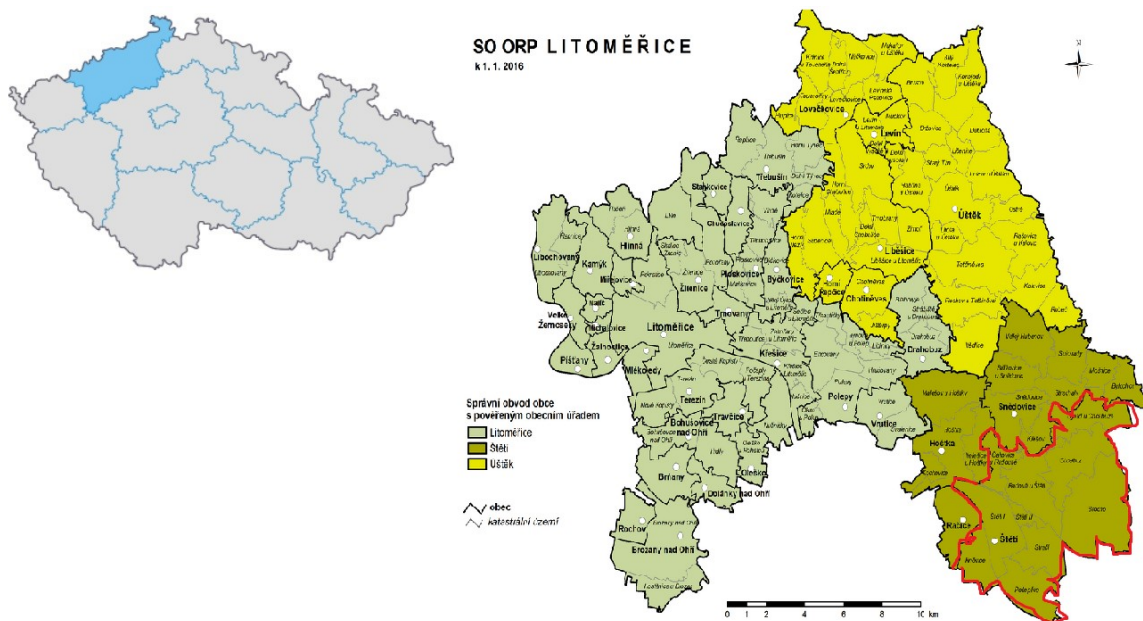
4. Analytická část

Tato část se věnuje základním charakteristikám vzdělávací soustavy ve Štětí a připravenosti jednotlivých škol na přijetí a udržení dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Připravenost je zkoumaná především z hlediska personálního či odborného zajištění.

4.1. Popis obce, její demografická struktura a základní charakteristiky ve vztahu k sociálnímu vyloučení

Město Štětí se nachází v jihovýchodní části Ústeckého kraje. K městu náleží 9 místních částí – Brocno, Čakovice, Chcebuz, Stračí, Počeplice, Radouň, Újezd, Veselí a na druhém břehu Labe Hněvice. Město sice patří do Ústeckého kraje, ale díky své poloze a z ní vyplývající dopravní infrastruktuře (např. Hněvice jsou přímo na železniční trati vedoucí do Prahy) má zároveň výraznou vazbu na Středočeský kraj a Prahu, což se projevuje jak v migračních tocích, tak v dojížděce do zaměstnání. Např. vlastní okresní město Litoměřice je vzdálenější (23 km) než okresní město Mělník (16 km) ve Středočeském kraji. V Hněvicích je zároveň jedna ze dvou vlakových stanic v městě. Kromě osobních vlaků, zde staví všechny vnitrostátní rychlíky (trať Praha – Děčín). Druhou stanicí je stanice Štětí, která je na pravém břehu Labe a je spojnici železniční trati mezi Ústím nad Labem a Lysou nad Labem, resp. Kolínem. Štětí je spojeno přímými autobusovými spoji s městy v Ústeckém kraji (Budyně nad Ohří, Hoštka, Libochovice, Litoměřice, Lovosice, Roudnice nad Labem, Terežín, Ústěkem), v Středočeském kraji (Mělník, Liběchov, Neratovice) a s Prahou.

Mapa 1: Umístění Ústeckého kraje (dále ULK) v rámci ČR a umístění města Štětí v rámci ORP Litoměřice²

31. 12. 2018 žilo ve městě Štětí 8685 obyvatel, nejvýraznější vliv na počet obyvatel měla v 50. letech 20. století výstavba papíren a s ní spojená výstavba ubytovacích kapacit pro zaměstnance. Papírny ve Štětí jsou největšími v České republice. Co se týká vývoje počtu obyvatel, jak je možné pozorovat v tab. č. 1, ale také v grafu č. 1, dlouhodobě se snižuje (to už od roku 1980, kdy poprvé dosáhl počet obyvatel 9000). V současnosti je hlavním důvodem snižující se přirozený přírůstek obyvatelstva (jinými slovy jeho stárnutí a také relativně vysoký

² www.geografie.unas.cz/cr/ustecky-kraj.php a <https://www.czso.cz/documents/11248/17834482/ORP4205a.png/49066ba2-cd12-4d3b-914a-0b2e71c2763a?version=1.1&t=1466664930675> (zvýraznění přidáno).

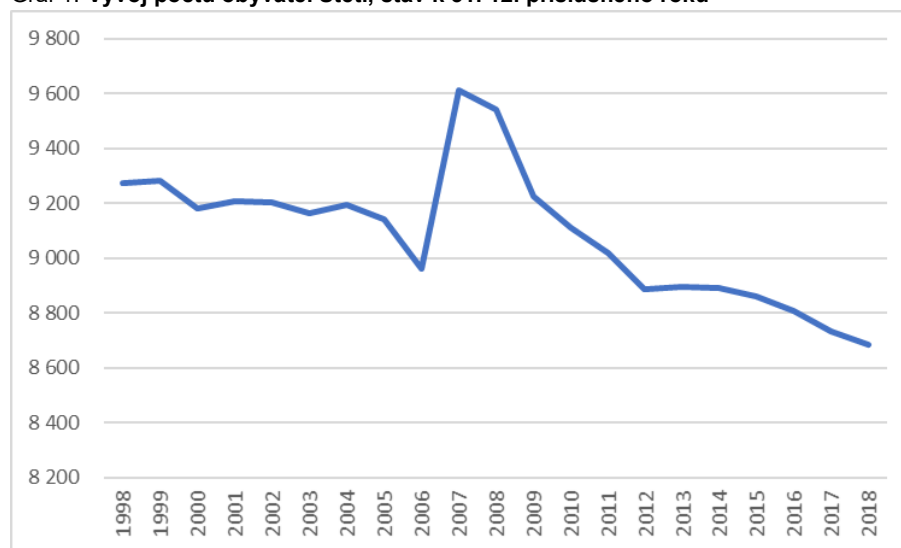
počet, těch, co se stěhují z města pryč. Obměna obyvatelstva stěhováním je v současné době, ale zhruba poloviční oproti době před deseti lety.

Tab. 1: **Vybrané sociodemografické údaje města Štětí** (zdroj: www.czso.cz/csu/czso/database-demografickych-udaju-za-vybrana-mesta-cr)

UKAZATEL	2008	2018
Počet obyvatel (k 31. 12.)	9543	8685
Přirozený přírůstek obyvatel (narození - zemřelí)	25	-21
Přistěhovalí	480	192
Vystěhovalí	576	244
Přírůstek obyvatel stěhováním (přistěhovalí - vystěhovalí)	-96	-52
Celkový přírůstek obyvatel	-71	-73

V grafu č. 1 je za posledních 20 let možné pozorovat snížení počtu obyvatel města zhruba o 600, což představuje zhruba 6 %. Výraznou výjimku tvoří nárůst obyvatel v roce 2007 a od té doby dochází zase k postupnému poklesu.

Graf 1: **Vývoj počtu obyvatel Štětí, stav k 31. 12. příslušného roku³**

Obyvatelstvo Štětí podobně jako obyvatelstvo celého Česka stárne. Průměrný věk obyvatel byl 31.12.2018 42 let, na konci roku 2011 byl průměrný věk obyvatel Štětí 41,6 let. Stárnutí obyvatel Štětí je ale pomalejší než v jiných částech ČR. Z hlediska vývoje věkové struktury, jak je patrné i z tab. č. 2, roste podíl obyvatel starších 65 let jak ve Štětí, tak i v celém ULK.

Tab. 2: **Vývoj věkové struktury Štětí a srovnání s Ústeckým krajem v letech 2011 až 2018** (v %, zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xu/obyvatelstvo-obci-usteckeho-kraje-podle-pohlavi-a-veku>)

Štětí	0-14	15-64	65+	ULK	0-14	15-64	65+
2012	15.4	69.5	15.1	2012	15.5	68.7	15.8
2013	15.6	68.5	15.9	2013	15.6	67.9	16.5
2014	15.8	67.5	16.6	2014	15.7	67.2	17.1
2015	16.0	66.6	17.4	2015	15.8	66.4	17.8
2016	16.0	65.8	18.2	2016	15.9	65.7	18.4
2017	15.9	65.3	18.8	2017	16.0	65.1	18.9
2018	15.9	64.8	19.3	2018	16.0	64.7	19.3

³ Zdroj dat: www.czso.cz/csu/czso/database-demografickych-udaju-za-vybrana-mesta-cr.

Lze předpokládat, že obyvatelé Štětí budou stárnout i nadále. Jinými slovy, že se bude zvyšovat podíl nejstarší složky (65+), podíl osob v produktivním věku bude trvale klesat a podíl dětské složky sice bude příštích přibližně 10 let mírně stoupat, poté však začne (z důvodu nízké míry úhrnné plodnosti) klesat. To znamená, že se podstatně sníží tlak na kapacity MŠ a ZŠ, na druhé straně se však zvýší potřeba služeb orientovaných na seniory.

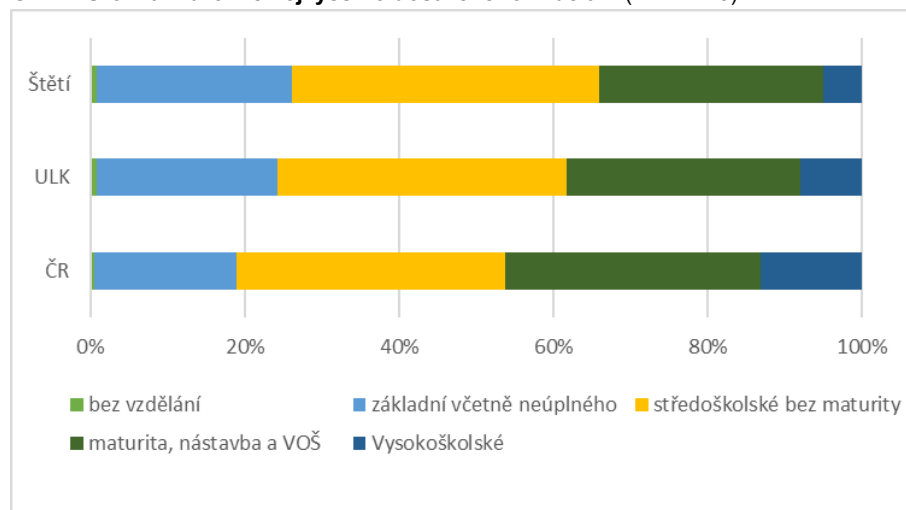
Z hlediska vzdělanostní struktury je možné v tab. č. 3 a názorněji v grafu č. 2 níže pozorovat rozdíly ve srovnání Štětí s celostátní a krajskou úrovní. Ve srovnání s krajskými údaji a celostátními údaji, je ve Štětí výrazně nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Dá se tedy předpokládat, že mladí lidé sice vysokoškolské vzdělání dosahují, ale do Štětí už se nevrací a zpravidla zůstávají v místě studia, které jim nabízí lepší kulturní a společenské vyžití, ale především lepší pracovní uplatnění.

Tab. 3: Srovnání úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání mezi obyvateli staršími 15 let (SLDB z roku 2011)

2011 (v % z obyvatel starších 15 let)	bez vzdělání	základní včetně neúplného	středoškolské bez maturity	maturita, nástavba a VOŠ	Vysokoškolské
ČR	0.5	18.5	34.8	33.1	13.1
ULK	0.8	21.7	34.9	28.2	7.5
Štětí	0.8	23.7	37.2	27.2	4.7

Na všech místních úrovních je možné pozorovat velmi nízký podíl osob bez vzdělání. Lidé se základním vzděláním a bez vzdělání v Česku i na úrovni ULK tvoří přibližně pětinu obyvatelstva, ve Štětí je to přibližně čtvrtina. Štětí má vyšší podíl obyvatel bez maturity než Kraj či ČR.

Graf 2: Srovnání úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání (z tab. č. 3)

Úroveň vzdělání úzce souvisí s možnostmi uplatnění na trhu práce, (ne)zaměstnanost ve Štětí proto nahlédneme v kontextu sociálního vyloučení v následující části.

Charakter sociálního vyloučení ve Štětí

Jak již bylo zmíněno, sociální vyloučení není kategorie, kterou by bylo možné definovat na základě jednoho ukazatele. Proto se jí níže pokusíme popsat skrze míru nezaměstnanosti, prostorové uspořádání a etnicitu.

Míra nezaměstnanosti ke konci roku 2017 byla v ČR jen 3,77 %, v Ústeckém kraji byla vyšší, a to až 7,9 %. Ve Štětí bylo k 31. 12. 2017 evidováno 338 uchazečů o práci⁴, což představuje 6,7 % z ekonomicky aktivních obyvatel Štětí - ve srovnání s krajským průměrem je tedy nezaměstnanost ve Štětí mírně nižší. Mezi uchazeči převládají lidé se základním vzděláním a vyučením, kteří spolu tvoří až 77 % všech uchazečů o zaměstnání. Celkem 51 osob (15 %) bylo starších 50 let a 8 (2,3 %) bylo ještě mladistvých. Z důvodu stále probíhající konjunktury na trhu práce dávají mladí lidé přednost výdělku před pokračováním vzdělávání v učením oboru.

Nezaměstnanost nemusí být automaticky důvodem sociálního vyloučení. Na druhé straně, ani zaměstnání není zárukou, že člověk či rodina nebude v ohrožení sociálním vyloučením. Stále častěji se i v Česku mluví o prekarizaci práce⁵ a o problému pracující chudoby.

Dle revize SPSZ (ASZ, 2018) evidovalo Město Štětí celkem pět sociálně vyloučených lokalit, z toho tři v samotném Štětí, jednu v místní části Počeplice a jednu v místní části Radouň. Přibližně 800 osob zde žije v dočasných ubytovacích kapacitách a o něco vyšší je počet nezaměstnaných obyvatel, odhadem minimálně jednou tolik lidí má problémy s placením závazků a jsou dlužníky, 200 rodin je řešeno v rámci SPOD, minimálně 50 žáků vyžaduje podpůrná opatření. (Na 6 ubytovnách bydlí přibližně 640 osob, v 81 bytech se sociálním nájemným žije dalších 170 osob. Dluhy na nájemném jsou městem evidovány u 100 osob, přičemž polovina žije v sociálně vyloučené lokalitě.) Celkově je možné odhadovat počet osob ohrožených sociálním vyloučením mezi 450 až 800 osobami.

Na tomto místě je důležité zdůraznit, že odlišnou (připsanou) etnicitu a sociální vyloučení nelze automaticky spojovat, protože ne všichni sociálně vyloučení jsou Romové, a ne všichni Romové jsou sociálně vyloučení. Při výzkumech realizovaných ASZ často narážíme na tendenci komunikačních partnerů a partnerek zaměřovat situaci sociálního vyloučení s romskou etnicitou a tím, co pro ně znamená mít v mateřské/základní škole Romy. Na druhé straně, situace sociálního znevýhodnění, i přestože není diagnostikovaná poradenským zařízením, s sebou nese určitá vzdělávací specifika, na které je potřeba myslet při přípravě a úpravě vzdělávacího procesu. Z tohoto důvodu je potřeba pamatovat i na sociálně-znevýhodněné majoritní obyvatele, kteří mohou být z hlediska vzdělávání a jeho dostupnosti v podobné situaci jako sociálně znevýhodnění Romové.

4.2. Struktura místní vzdělávací sítě

Na území města Štětí se nachází jedna mateřská škola zřizovaná městem, která má 5 odloučených pracovišť a tři plně organizované základní školy zřizované městem a jedna zřizovaná Ústeckým krajem. Jedna škola zřizuje přípravnou třídu pro děti s odkladem povinné školní docházky (PŠD). Co se týká návštěvnosti předškolního vzdělávání k 30. 9. 2019, 286 dětí ve Štětí navštěvovalo běžné třídy a 23 dětí ve speciálních třídách. K 30. 9. 2019 dále plnilo PŠD v základních školách 949 žáků v běžných třídách a 60 ve speciálních třídách.

Co se týká dalších stupňů vzdělávání, ve Štětí se nachází jedna střední škola s technickým zaměřením. Většina zájemců o další vzdělávání na středních školách je nucena dojít jinam.

4. 2. 1. Předškolní vzdělávání

Počet a kapacita státních mateřských škol ve Štětí dostatečně uspokojuje poptávku rodičů po předškolních zařízeních. Co se týká rozmístění jednotlivých pracovišť, všechny se nacházejí

⁴ <https://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/565709-steti>

⁵ Systémové zhoršení životních podmínek zaměstnanců, kdy ani práce na plný úvazek nestačí na zabezpečení základních životních a materiálních potřeb. (Viz např. Doseděl, Katrňák, 2017.)

v blízkosti centra města, na jednom břehu řeky Labe. Zapojení dětí do předškolního vzdělávání má velký vliv na jejich další školní úspěšnost, a to obzvláště v případech, kdy se jedná o děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, jejichž rodiče nemají vůli nebo kompetence se dětem v dostatečné míře věnovat, aby znevýhodnění plynoucí z omezení prostředí kompenzovali. Ve srovnání s dětmi rodičů ze střední třídy tyto děti prakticky nemají doma knížky, či hračky, které by je vhodně rozvíjely a rodiče si s nimi také méně povídají (viz např. Kolektiv, 2011; Kolaříková, 2018).

Tab. 4: Přehled základních charakteristik pracovišť MŠ Štětí (zdroj: výkazy MŠMT k 30. 9. 2019)

	Kapacita ⁶	Počet tříd ⁷	Počet dětí	Mladší 3 let	5leté/ z nich nově	Nevyhověno u zápisu
Beruška	65	2+2	41+23	2	10/1+9/2	10
Duha	62	3	60	6	21/2	3
Klubíčko	100	4	93	15	23/0	5
Pastelka	25	1	20	4	6/2	0
Poupě	75	3	72	5	25/2	4
Celkem	337	13+2	286+23	32	85/7+9/2	22

Pracoviště MŠ Štětí jsou ve šk. r. 2019/20 naplněné z 92 %. Až 22 dětem však nebylo vyhověno u zápisu, je možné, že jim nevyhověli na konkrétním pracovišti, protože nesplňovaly podmínku doporučení ze ŠPZ ve speciálních třídách, nebo ještě nedosáhly minimální věk dvou let, ale je možné, že i tyto děti nakonec byly umístěny na jiném pracovišti. Až 10 % všech dětí v pobočkách MŠ představovaly děti mladší 3 let. Z hlediska připravenosti na školní docházku je důležitá doba, jakou dítě v MŠ stráví – ve Štětí jen velmi malá část 5letých dětí (cca 8 %) nastoupila do MŠ až v posledním povinném roce předškolní docházky. Ve speciálních třídách tyto děti představovaly až 22 %. Lze předpokládat, že se jedná o děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, které by z včasného umístění v předškolním vzdělávání mohly vytěžit nejvíce. Mateřské školy nemají stanovené spádové obvody, resp. Spádovým obvodem MŠ jako celku je celé město. Výše úplaty za předškolní vzdělávání byla v letošním školním roce stanovena na 300 Kč za měsíc.

Co se týká dětí z námi sledovaných skupin, dle školních výkazů bylo ve Štětí celkem 26 dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, ani jedno z nich nemělo tyto potřeby z důvodu odlišných životních a kulturních podmínek. Jen tři tyto děti byly individuálně integrované v běžných třídách, 23 dětí navštěvovalo jednu speciální třídu a jednu třídu určenou dětem s vadami řeči. Školka je zapojená do projektu Šablon a dalších projektů na podporu inkluzivního prostředí školy.

4.2.2. Základní školy

Ve Štětí jsou tři základní školy, zřizovatelem všech těchto tří škol je Město Štětí. Na území obce není žádná soukromá škola, je tady ale speciální základní škola, kterou zřizuje Ústecký kraj. Poslední jmenovaná a ZŠ Ostrovní zřizují přípravnou třídu pro děti s odkladem školní docházky. Ve školním roce 2019/20 plnilo v základních školách ve Štětí školní docházku 949 žáků v běžných třídách a 60 žáků ve speciálních třídách.

⁶ Kapacita počítána při počtu 25 dětí na třídu (pokud není výslovně uvedeno jinak), ve výjimečných případech je možné navýšit kapacitu třídy až na 28. Údaj celkem je dle oficiální kapacity ve školském rejstříku.

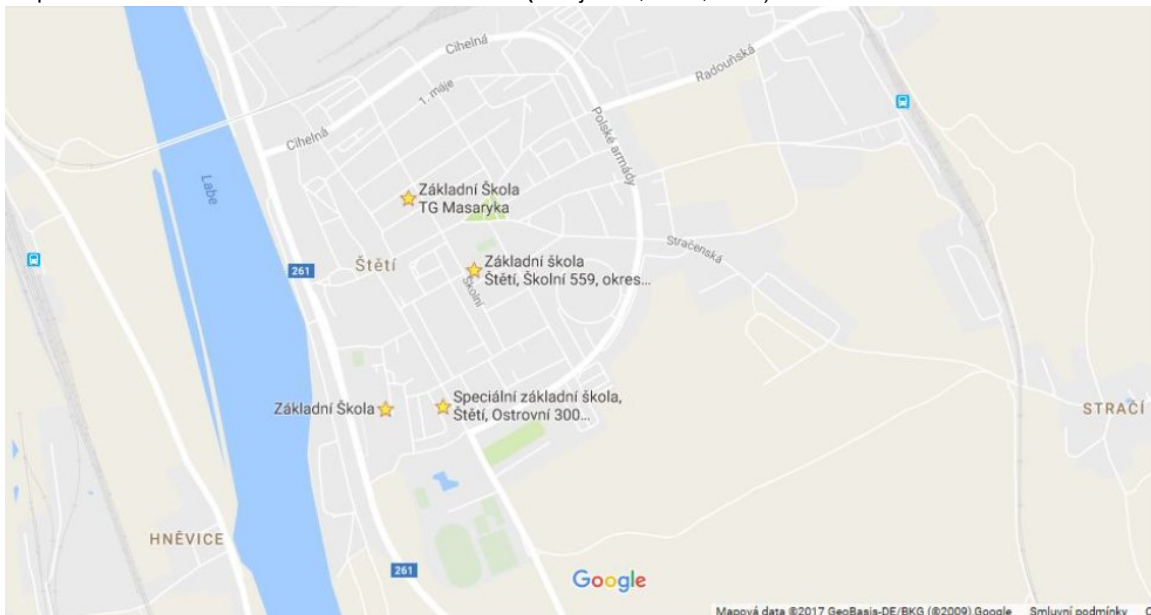
⁷ Červenou jsou vyznačeny počty týkající se speciálních tříd.

Tab. 5: Přehled o ZŠ ve šk. r. 2019/20 (k 30. 9. 2019, počty z výkazů MŠMT)⁸

ZŠ	Zřizovatel	Kapacita	Počet žáků	Naplněnost	Počet tříd	Prům. počet žáků na třídu
ZŠ Ostrovní	Město	750	304	40,5 %	18	16,8
ZŠ Školní	Město	540	439	81,2 %	15	29,2
ZŠ TGM	Město	290	206	71 %	9	22,8
ZŠ speciální	Kraj	120	60	50 %	8	7,5
Celkem	-	1580+120	949+60	60 %	42+8	-

Městské základní školy ve Štětí jsou průměrně naplněny ze 60 %. Nejméně – ani ne z poloviny – má svou kapacitu naplněnou ZŠ Ostrovní, proto pravděpodobně přistoupili k tomu, že část svých prostor pronajali ZŠ speciální. Nejvíce je naplněná ZŠ Školní, ta má také nejvyšší průměrný počet žáků na třídu. Jak je možné vidět v mapě č. 2, všechny ZŠ ve Štětí se nacházejí v relativní blízkosti a rodiče si tak mohou školu vybírat spíše podle osobních preferencí, než podle polohy školy vzhledem k bydlišti.

Mapa 2: Umístění základních škol ve městě Štětí (Zdroj: MPI, 2017, s. 15)

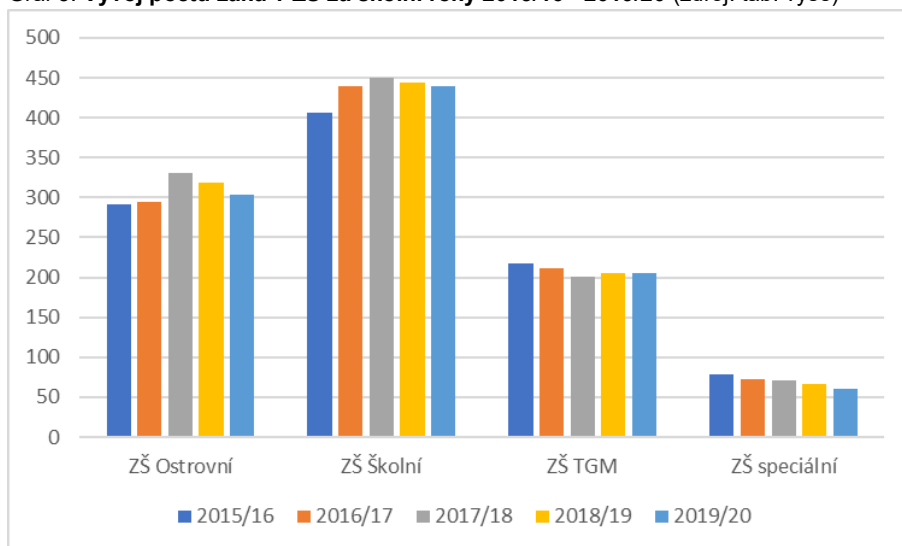
Tab. 6: Vývoj počtu žáků ZŠ ve Štětí od šk. r. 2015/16 (Zdroj: výkazy MŠMT)⁹

ZŠ	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
ZŠ Ostrovní	292	294	330	319	304
ZŠ Školní	406	439	450	444	439
ZŠ TGM	218	211	201	206	206
ZŠ speciální	78	72	71	66	60
Celkem	916+78	944+72	981+71	969+66	949+60

V posledních pěti letech se počet žáků v městských základních školách pohybuje mezi 915-980 žáky v běžných třídách a mezi 60-80 žáky v ZŠ speciální. Tam lze pozorovat nejvýraznější klesající tendenci. Do této školy jsou žáci přijímáni jen na základě doporučení z SPC nebo PPP. Nejstabilnější počet žáků vykazuje ZŠ TGM, nejvýraznější výkyvy zase ZŠ Ostrovní.

⁸ Červenou jsou vyznačeny počty týkající se speciálních tříd.⁹ Červenou jsou vyznačeny speciální třídy, tedy třídy podle §16 odst. 9. ŠZ

Graf 3: Vývoj počtu žáků v ZŠ za školní roky 2015/16 - 2019/20 (zdroj: tab. výše)

Tab. 7: Žáci ze sledovaných skupin v ZŠ ve Štětí (zdroj: výkazy MŠMT k 30. 9. 2019)

Škola	Počet žáků	Žáci se SVP	Podíl ze všech žáků	Žáci s LMP	Žáci se SZ ¹⁰	Cizinci
ZŠ Ostrovní	304	39	12,8 %	3	2	3
ZŠ Školní	439	49	11,1 %	3	4	0
ZŠ TGM	206	33	16,1 %	0	2	4
ZŠ speciální	60	60	100 %	13	13	1
	949+60	121+60	12,7 %	19	21	8

Co se týká vzdělávání námi sledovaných skupin žáků, na základě informací z výkazů mělo některou ze SVP celkem 121 žáků v běžných školách, tito žáci představovali necelých 13 % ze všech žáků mimo ZŠ speciální. Většinou se jednalo o žáky se zdravotním postižením nebo znevýhodněním, nejčastěji specifickými poruchami učení či chování, 19 žáků mělo diagnózu lehkého mentálního postižení. Co se týká sociálního znevýhodnění, lze ho jenom odhadnout na základě počtu žáků s potřebou PO z důvodu odlišných kulturních či životních podmínek. Ve Štětí bylo těchto žáků 21 (2 %), ale lze předpokládat, že jejich skutečný počet bude vyšší. Dle kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků bylo ve Štětí těchto žáků až 113, tedy představovali přibližně 12 % všech žáků. Na ZŠ speciální byla Romů ale téměř polovina. Je zřejmé, že absolventi speciální školy nebudou vzhledem k dalšímu vzdělávání a přípravě na povolání v rovnocenné pozici jako jejich vrstevníci z běžných tříd.

4.2.3. Střední školy

Co se týká přechodu na střední školu, část žáků škol ve Štětí opouští povinnou školní docházku dříve než v deváté třídě. Z hlediska fungování základních škol však představuje komplikaci také větší podíl žáků odcházejících na víceletá gymnázia, protože tím dochází k odchodu motivovaných žáků.

Ve Štětí je v současnosti pouze jedna škola poskytující střední a zároveň vyšší odborné vzdělání. Pokud se žáci nerozhodnou pro studium na této místní škole, tak musí za středním vzděláním dojíždět. Nejbližší střední školy jsou již v nedaleké Roudnici nad Labem, v Mělníku (gymnázia, střední průmyslové školy, zahradnické školy, zdravotní školy, odborná učiliště)

¹⁰ Žáci, s potřebou PO z důvodu odlišných kulturních a životních podmínek.

nebo Střední odborné učiliště v Liběchově (pouze 1 vlaková zastávka od Štětí), které nabízí střední i nižší střední odborné vzdělání v učebních oborech s výučním listem (kategorie H, E).

5. Závěr

Školy a školská zařízení ve Štětí věnují vzdělávání žáků se SVP a ohrožených školním neúspěchem dlouhodobě velkou pozornost. Jako cíle pro období 2017-2020 byly pracovní skupinou Vzdělávání stanoveny následující:

- 1. Ve Štětí je podpořeno předškolní vzdělávání všech dětí v dostatečném rozsahu a adekvátních podmínkách.**
- 2. Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu.**
- 3. Ve Štětí je díky pravidelnému setkávání všech zástupců vzdělávacích institucí posílena spolupráce všech aktérů a zvýšena efektivita vzdělávání.**
- 4. Ve Štětí je zajištěn nepatologický způsob trávení volného času u dětí a mládeže.**

Tyto cíle byly dále členy pracovní skupiny společně s pracovníky ASZ rozpracovány do dílčích cílů a společně s nimi byla naplánovaná opatření, která mají vést k jejich úspěšnému naplnění. Cíle a opatření jsou zpracovány do dokumentu *Místní plán inkluze Města Štětí pro období 2017-2020*.

Seznam použité odborné literatury¹¹

ASZ (2018). *Město Štětí. Strategický plán sociálního začleňování 2015-2018. Revize k 31.1.2018.* Štětí, Praha: Úřad vlády.

Doseděl, T., Katrňák, T. (2017). Sociální determinanty precarizace práce v evropských zemích. *Fórum sociální politiky*, 11(4), 11-15.

Kolaříková, M. (2018). *Dítě předškolního věku v prostředí sociální exkluze.* Opava: Slezská univerzita v Opavě.

Kolektiv autorů. (2011). *Bedekr sociálním znevýhodněním pro učitele základní školy.* Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

MPI. (2017). *Místní plán inkluze Města Štětí pro období 2017-2020.* Štětí, Praha: Město Štětí, Úřad vlády.

Švec, J. (ed.) (2009). *Příručka pro sociální integraci.* Praha: Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách.

¹¹ V tomto seznamu jsou jen odborné texty, odkazy na dokumenty, výroční a inspekční zprávy jsou přímo v textu v poznámkách pod čarou.